

**A Tej Terméktanács Elnökségének
tejpiaci helyzetértékelése
a koronavírus járvány európai kirobbanása tükrében**

1. A koronavírus járvány európai kirobbanása és az első hazai kormányzati lépések megtétele óta a hazai tejpiaci helyzet viszonylag stabil, de lehetnek igen jelentős kockázatok a rendszer működésében, különösen a húsvét utáni időszakra tekintve.
2. A válság eddig leginkább a kis- és középvállalkozásokat érintette az iskolatej program, a hazai és külföldi HORECA szektor, illetve a közétkeztetés számára történő értékesítés csökkenése miatt. Ugyanakkor a kiskereskedelmi forgalomban a hazai tejtermék fogyasztás összességében nem csökkent az elmúlt hónapokban, sőt időszaki összehasonlításban inkább növekedett. A kiskereskedőktől érkező megrendelések erősek és folyamatosak, csupán március végén voltak a normál szintre történő rövid visszaesések. Ugyanakkor ebben az időszakban a napról napra hullámzó megrendelések teljesítése a feldolgozók részéről nagy rugalmasságot kívánt. Szintén kihívás a feldolgozók számára az utolsó pillanatban törölt akciós újságok miatt tervezett és legyártott, de a kereskedők által esetleg nem lehívott késztermék mennyiség kezelése. A múlt héten bevezetett korlátozások az élelmiszerüzletek nyitvatartási idejének megbontásával (9-12 között csak 65 év feletti vásárlók tartózkodhatnak az üzletekben) az első hét tapasztalatai alapján az üzletek jelentős részében forgalomcsökkenéssel jártak, ez középtávon vélhetőleg kiegyenlítődik.
3. A rendkívül enyhe tél miatt a tavaszi biológiai nyerstej-csúcs korábban jelentkezett. Azonban nyerstej felesleg kialakulását még nem mutatja a piaci helyzet.
4. Az uniós nyerstej és tejtermék árak a szokásos idényhatásnak megfelelően mozognak. A nyerstej és főlözött tej spot árak Olaszországban 6-7 hét alatt 20%-os csökkenést mutatnak. A spot árak jelenleg tapasztalt csökkenése nem egyedi jelenség. 2012, 2014, 2016 és 2018. években is hasonló meredek áresés volt megfigyelhető a mérvadó spotpiacokon az év ezen időszakában.
5. Az eddig export-kiszállításra kerülő nyerstej, illetve tejtermékek jelenleg is tartják piacaikat. Kizárólag az Olaszországba irányuló nyerstej exportnak kellett új külföldi desztinációt találni, ami a nyerstej kereskedőknek sikerült is. A legújabb információk szerint az olasz piac az újraindulás jeleit mutatja. Amennyiben az export szállítások továbbra is zavartalanul folytatódnak, akkor a (jelentősebb mértékű) belföldi felesleg kialakulása elkerülhető.
6. A nyerstej és tejtermékek exportra történő és a csomagolóanyagok egyéb input anyagok Magyarországra történő szállítását, az árumozgást eddig sikerült biztosítani. Az áruszállítás fenntartása, vagyis a tejipar számára az áruk, az alapanyagok és a csomagolóanyagok zavartalan ellátása, az állattenyésztők számára a takarmányok telepekre érkezése továbbra is kiemelt prioritást élvez. Amennyiben szükséges, a Tej Terméktanács az Agrárminisztériummal együttműködve megteszi a szükséges operatív intézkedéseket.
7. Az Agrárminisztériumtól ad-hoc ügyek megoldásában jelentős segítséget kaptunk, azonban az egész ágazatra vonatkozó kríziskezelési program egy eleme sem került eddig nyilvánosságra. A Tej Terméktanács kezdeményezte a Minisztériumnál kedvezményes forgóeszközhitelek meghirdetését, egyes tejtermékek tárolásának költségeit csökkentő támogatás meghirdetését, valamint krízis-alap felállítását.

8. A hagyományosan a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban is használt védőfelszerelésekből, szájmaszkokból hiány volt tapasztalható, ráadásul e termékek ára jelentősen megugrott. A hiányok ellenére a termelés folytonossága nem szakadt meg, a termékellátás minden szinten biztosított. De a közeljövő legnagyobb kihívása a humánerőforrás biztosítása lesz, az ellátás folytonosságának fenntartása érdekében.
9. A forint drasztikus gyengülése az euróhoz képest (2020. április 1.: $369 \text{ Ft} = 1 \text{ EUR}$, 2020. április 8.: $359 \text{ Ft} = 1 \text{ EUR}$), az árfolyam „bezuhanása” jelentős mértékű drágulást okoz az import élelmiszertermékek, valamint a termeléshez szükséges importból származó vagy EUR-ban lekötött inputanyagok esetében, amely nagymértékben növeli a tejtermelők és feldolgozók termelési költségeit, ugyanakkor segíti a tejágazati exportot és mérsékli az importnyomást.
10. Egyes hazai feldolgozók – hivatkozva a kialakult piaci helyzetre – árcsökkentési szándékkal kerestek meg egyes hazai tejtermelőket. Egyes kereskedők – hivatkozással a kis és közepes feldolgozók némelyikének értékesítési gondjaira – árcsökkentési szándékkal keresték meg a feldolgozókat.

Összefoglalás

A hazai tejágazat működése eddig nem „fagyott le”, a Tej Terméktanács megítélése szerint nincs általános értelemben vett piaci vis maior helyzet, a hatályos szerződéses kapcsolatok egyoldalú felmondását semmi sem indokolja. A szerződések teljesíthetőségének megítélése egyedi esetekben ugyan eltérhet a piaci szereplők helyzete alapján, de csak a kölcsönös érdekek mentén történő, közös megegyezésen alapuló szerződésmódosítási igények képezhetik megfontolás tárgyát.

A jelenlegi és a várható piaci folyamatok, a fellépő feszültségek ellenére nem indokolnak árcsökkentést a termékpályán, mivel minden szereplőnek emelkednek a költségei és a keresleti piac várhatóan fennmarad, valamint a forint árfolyam változása is az áremelések irányába hat.

A Tej Terméktanács annak érdekében, hogy segítse a szerződéses partnerek döntéseit, az alábbi két szempontot tartja fontosnak kiemelni:

- a) **A tejágazat alapvető érdeke a tejfeldolgozói szektor piacra jutásának biztosítása, a hazai tejtermékek piaci pozíciójának javítása, elismerve a tejtermék-előállítás megnövekedett költségeit.**
- b) **A piaci helyzet változását minden szakértői elemzés átmenetinek tartja, aminek a rendeződésére az év második felében sor kerülhet. A nehézségek a következő 2-3 hónapban kiemelt együttműködési szándékot követelnek meg a felek részéről, melyre átmeneti megoldások teremthetnek mozgásteret.**

A fentiek érvényesülésének elősegítésére a Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács szakmaközi megállapodásként, a jelenlegi helyzetre vonatkozó etikus piaci magatartási ajánlást tesz közzé hamarosan.

Tej Terméktanács Elnöksége
2020. április 8.